

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра української мови

Дипломна робота
спеціаліста

з теми: **ЛЕКСИКА ТВОРІВ УЛАСА САМЧУКА**
(функціонально-стильовий аспект)

Виконала:
студентка 2 року навчання освітнього
ступеня «магістр» групи FUKrb1-M18z
спеціальності 035 Філологія (Українська
мова і література)
Саламаха Віталія Ігорівна

Керівник:
Попович А.С., доктор педагогічних наук,
доцент кафедри української мови

Рецензент:
Галайбіда О.В., кандидат філологічних
наук, доцент кафедри англійської мови

Кам'янець-Подільський – 2019 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
 Розділ 1	
АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКИ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ	9
1.1. Загальна характеристика структури словникового складу української мови	9
1.2. Специфіка дослідження мови художньої прози	25
Висновок до розділу	32
 Розділ 2	
ЛЕКСИКА ПРОЗИ УЛАСА САМЧУКА У ФУНКЦІОНАЛЬНО- СТИЛЬОВОМУ АСПЕКТІ	33
2.1. Термін «народнорозмовність» в українському мовознавстві	35
2.2. Розмовна лексика у творах Уласа Самчука	42
2.3. Діалектна лексика як маркер ідіостилю письменника	67
Висновок до розділу	79
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83

ВСТУП

Творчість Уласа Самчука займає чільне місце в історії українського мовно-літературного процесу. З його ім'ям пов'язується концепція свого народу, який спроможний осмислити життя. Улас Самчук органічно відчував найзначиміші моменти в житті свого народу, вмів їх осмислити й естетично трансформувати в мистецьку реальність. Водночас він письменник глибоко особистісний, з ним можна пов'язати вираз – «усе, що я написав, то є моє власне життя».

Його індивідуальність, людяність, шляхетність душі, поблажлива іронічність, вишуканість і дотепність думки відповідали духові і традиціям національної культури. Улас Самчук залишив значний доробок у ділянці літературознавства. Він автор таких відомих творів, як «Кулак» (1932), «Марія» (1933), «Волинь» (1929–1937), «Гори говорять!» (1936), «Юність Василя Шеремети» (1943), «Ost» (1948–1982), «Чого не гоїть вогонь» (1948-1958), «На твердій землі» (1967). Осмислюючи події, які мали вплив на історичне буття України, на долю людини і нації, У. Самчук змальовує життя свого народу в загальнонаціональних масштабах і проблемах. У його романах представлені соціальні верстви України, усі відтінки ідеологій XIX-XX століть. Письменник витворив широку панораму буття української нації. Це по-своєму монументальна й синтетична, багаторівнева картина, в якій постає народ в історії, даючи відповідь, хто є сумлінням, становим хребтом нації.

У доробку Уласа Самчука помітне місце займають саме спогади і репортажні твори, що стоять на грані публіцистики. Немало у нього доповідей, статей, що свідчать про зацікавленість українською мовою. Проживаючи за межами України, Улас Самчук утверджував українську мову своєю творчістю. У газетних публікаціях письменник відстоює право на існування української мови: «За мову простору» (газ. «Свобода» 1953), «Русифікаційна політика в Україні» (газ. «Вільне слово» 1961), «Рідна

мова, рідна немова або заборонений овоч», «Коли ми тепер розсіяні по всій кулі землі» (виступ про долю української культури 1976), «Останніми роками українська преса» (стаття про русифікацію в Україні, 1961). Понад шістдесят років свого життя в досить важких і несприятливих обставинах наповнив письменник послідовною і систематичною працею над українською прозою, збагатив нашу літературу великими творами і зайняв почесне місце в українському мовно-літературному процесі.

За художніми, публіцистичними, науковими творами Уласа Самчука можна реставрувати народний календар Волині з його невичерпним багатством фольклорного матеріалу. Випуски «Літописів Волині» засвідчують цікаві епізоди, як Улас Самчук допомагав через самобутні колодчані весняні звичаї утверджувати українську сім'ю, рід, земляцтво в США та Канаді. Щоб волиняни активніше і цілеспрямованіше працювали в галузі українознавства, спілкувалися між собою, він підтримує ідею збирання коштів на видання потрібних для краян книг про історію Волині, спадщину Івана Огієнка, ґрунтовних праць Степана Килимника про український рік. Своєю титанічною працею У.Самчук здобув визнання українців зарубіжжя [73, с. 6].

Улас Самчук завжди був у центрі подій літературного, громадського, політичного життя. Книги письменника знайшли читача, перекладені на інші мови. Самчук здобув визнання критики і пошану у своїх колеґ-письменників. Починаючи з 1991 року, в Україні вийшли з друку (окремими виданнями, у хрестоматіях і журнальному варіанті) більшість творів письменника. Відбулося чимало наукових конференцій, на яких розглядалась громадсько-політична і літературна творчість Уласа Самчука. Опубліковано десятки і сотні біографічних, літературознавчих, мовознавчих, історичних, популярних студій в періодичних виданнях, що віддзеркалюють світогляд, суспільну і творчу індивідуальність «всеукраїнського волиняка». До 90-річчя письменника укладені перші

бібліографічні покажчики, які, однак, відобразили лише початковий етап повернення і рецепції постаті та творчості Уласа Самчука.

Кредо письменника – «Я ставив і ставлю собі досить як на письменника виразне завдання: хочу бути літописцем українського простору в добі, яку сам бачу, чую, переживаю» – визначило звертання У. Самчука до народнорозмовних джерел літературної мови, найтісніше пов'язаних з тематикою творів прозаїка і особливостями його світогляду.

Бути літописцем подій, що їх переживає народ, писати хроніку справжнього життя і справжніх людей – це означає дотримуватись цієї традиції прозової творчості, що вписала в історію літератури найважливіші імена прозаїків-романістів. Улас Самчук виправдав себе своєю творчістю, він не порушував вимог, поставлених перед собою, як письменник-прозаїк, і в цьому сприяли йому не тільки його урівноважений і твердий характер, а й талант, що ним обдарувала його українська земля, літературний досвід, здобутий на Заході, куди він потрапив ще буди юнаком, послідовна праця й бажання нового, кращого, досконалішого.

Мистецьке кредо У. Самчука, його творча особистість відбилися у мові творів. Системний підхід до вивчення мови художнього твору з врахуванням індивідуального стилю письменника, цілісності пізнання, певного життєвого матеріалу та набутого досвіду, впливу естетичних норм, вироблених суспільством, є результативним при дослідженні лексичних параметрів художнього твору. Мова творів У. Самчука – енциклопедія селянського життя Волині. Найпомітніше це засвідчено в лексиці його творів, яка порівняно з іншими мовними рівнями, найтісніше з одного боку, пов'язана з явищами навколишньої дійсності, з відображуваним і позначуваним мовою об'єктивним світом, а з другого – реагує на відмінності в соціальному статусі персонажів, відбиває їх суб'єктивне світосприйняття. Віддзеркалюючи зміни в соціальному житті, лексика постійно поповнюється новими номінаціями предметів, явищ, процесів, понять духовної сфери. З лексичної системи, з активного

мововжитку виходять у пасивний словник назви відповідних реалій та понять. У зв'язку з цими динамічними процесами говоримо про відкритий, незамкнений характер лексичної системи. Тематика творів Уласа Самчука зумовлює використання різних шарів лексики.

Актуальність теми дипломного дослідження мотивуємо тим, що творчий доробок Уласа Самчука недостатньо вивчений, зокрема, в історії української літературної мови. Твори письменника, повернуті в український національний контекст, становлять цінне джерело для вивчення лексичних багатств художньої мови.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що здійснено систематичний відбір, класифікацію і аналіз стилістично забарвленої лексики творів Уласа Самчука, вмотивовано народнорозмовну основу цієї лексики; з погляду традиційних та нових лінгвістичних підходів також конкретизовано термін «народнорозмовність». У літературознавстві творчість У. Самчука досліджували С. Пінчук (саме завдяки його зусиллям відбулось «повернення» Уласа Самчука в Україну; він розкрив жанрові особливості романних трилогій письменника), І. Качуровський, Р. Гром'як, Н. Паскевич та ін.

Мову творів У.Самчука досліджували Г.В. Горох, В.Ф. Стецій. У дослідженні В.Ф. Стеція „Мовна особистість У. Самчука” висвітлено особливості ідіостилю У. Самчука, проаналізовано художні тропи й стилістичні прийоми, а також описано сакральну лексику, що засвідчує християнські засади в зображенні життя українців. Дисертація Г.В. Горох „Лексична синоніміка у творах У. Самчука” присвячена вивченню семантичних груп синонімів та висвітленню стилістичної ролі їх в мовленнєвій практиці письменника.

Мета роботи – дослідити лексику творів Уласа Самчука у функціонально-стилістичному аспекті. Поставлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**:

- охарактеризувати екстра- та інтралінгвальні чинники формування словника прози Уласа Самчука;

- обґрунтувати народнорозмовну основу лексики творів письменника;

- проаналізувати стилістично забарвлену лексику, зокрема розмовну та діалектну, у творах Уласа Самчука.

Об'єкт дослідження – мова художніх творів У.Самчука. **Предмет** дослідження – лексика творів Уласа Самчука.

Джерельна база дослідження – твори Уласа Самчука, створені автором у різний час його творчого шляху: «Волинь» [Самчук У. Волинь: Роман у трьох частинах. – К.: Дніпро, 1993. – Т.1, ч.1. Куди тече та річка. – 254с.; Т.ІІ, ч.2. Війна і революція. – 218с.; Т.ІІІ, ч.3. Батько і син. – 345с.]; «Марія» [Самчук У. Марія. Хроніка одного життя: Роман. – К.: Укр. письменник, 2000. – 189с.]; «Дермань» [Самчук У. Дермань. Роман. – Рівне: Волинські обереги, 2005. – 120с.].

Теоретичне значення роботи полягає в поглибленні положень рівневої стилістики щодо виявлення структурно-семантичних і стилістичних різновидів лексики в ідіостилі письменника; у встановленні зв'язку світобачення письменника з мовою його творів та з національною мовною картиною світу, у висвітленні ролі художньої особистості в мовно-літературному процесі.

Практична цінність одержаних результатів. Результати дослідження можуть бути використані в теоретичних курсах лінгвостилістики, у спецкурсах із лінгвостилістичного аналізу тексту, у практичній лексикографії при укладанні словників мови письменників. Практичне значення роботи пов'язане також з потребою оновлення курсу історії української літературної мови.

Методи дослідження. У дослідженні застосовано загальний метод лінгвістичного спостереження й опису мовних явищ, метод лексико-семантичного аналізу мовних одиниць, кількісний аналіз, метод виявлення словесно-образних домінант.

Апробація результатів дослідження. Основні положення роботи обговорювалися на засіданнях кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. З теми дипломної роботи магістра підготовлено науковий виступ “Функціонування топонімів у творах Уласа Самчука” на наукову конференцію студентів та магістрантів за підсумками НДР у 2017-2018 навчальному році.

Обсяг і структура роботи. Робота складається із вступу, двох основних розділів, висновків та списку використаної літератури, що налічує 74 позиції. Загальний обсяг роботи – 89 сторінок.

ВИСНОВКИ

Досліджений матеріал дає підстави для таких висновків. На обрії української літератури ХХ століття Улас Самчук постає як найвизначніший прозаїк, значення якого до цього часу не осмислене, а творчість недостатньо освоєна на читацькому рівні. Провідний мотив його творчості – це віра в людину, створення ідеалу людини сильної, активної, дієвої, яка діє і мислить, шукає причини в собі та навколо себе. Вірить в силу свого духу, у спроможність піднятися над буденністю і за будь-яких обставин зберегти честь, людську гідність самому і навчити цьому інших. Улас Самчук прагнув, аби народ став нацією, дбав не лише про своє поле, свій дім, а й про свою державу, учив мужності, сили, волі, дієвої, а не словесної любові до Батьківщини.

Відчуваючи найзначиміші моменти в житті свого народу, осмислюючи й естетично трансформуючи їх в мистецьку реальність, Улас Самчук водночас залишався письменником глибоко особистісним. Про його творчість можна сказати його ж словами: «Усе, що я написав, то є моє власне життя».

Мовна картина світу письменника, що постає зі створених ним текстів, є вербальним відображенням світовідчуття письменника, його ціннісних орієнтирів. Відчуття викінченості та вишуканості його художніх споруд досягається при сприйнятті їх у цілісному обсязі. Проза письменника суб'єктивна і лірична, з певною романтичною настроєвістю, що йде від національної специфіки та особистісного характеру матеріалу. Зберігаючи відчуття цілісності, Улас Самчук не ігнорує деталей, вловлює і накладає їх на полотно своїх розповідей. Він максимально бачить і відчуває фактуру життя і не вдається до якоїсь надмірної обробки та опосередкування в її словесному відтворенні. Фраза в нього коротка, предметно-інформативна, висока її літературність поєднана з легким

діалектним елементом. Улас Самчук – митець аналітично-ліричного складу. Він аналізує, дошукується причин і наслідків, скрупульозно, немов скульптор, окреслює грані характерів своїх персонажів, занурюється у подробиці життя, у внутрішній світ героїв.

У досліджуваних текстах Уласа Самчука відсутнє протиставлення мови персонажів і мови автора. Фактично маємо справу з авторською мовою, оскільки письменник не вирізняв себе із середовища персонажів.

Ідіолект письменника нерозривно пов'язаний із загальнонародною мовою, він ґрунтується на ній і виростає з неї. У своїй творчості письменник користується багатогранними засобами загальнонародної мови, але в прийомах відбору і осмислення, літературної обробки і використання цих мовних засобів, в прийомах словосполучення і словотворення, в характері метафоризації виявляється індивідуальна своєрідність художника слова, обумовлена його світоглядом, його естетикою, темою твору.

Правдиве відображення і творче використання засобів загальнонародної мови, уміле їх застосування, збагачення лексики твору досягненнями мови епохи є неодмінною умовою художньої майстерності письменника, успішного розв'язання тематичного задуму. Неуважність до мови твору, до глибини значень і відтінків слова, відсутність знання синоніміки і ритмомелодики та ін. спричиняють сірість і безбарвність мовної палітри твору.

Аналіз мови окремих художніх творів є важливим чинником системного вивчення лексики, тому що кожний художній твір автора – це картина світу в індивідуально-авторському її відбитті. На фоні нейтральної загальнонародної лексики художніх творів помітне вживання сільськогосподарської, розмовної, релігійної, діалектної лексики. Шари лексики зумовлені тематикою його творів, а тематика – світобаченням автора. Мовотворчість письменника демонструє невичерпні виражальні можливості рідної мови.

Лексика творів Уласа Самчука репрезентує загальний словник української мови, зокрема, його народнорозмовні джерела. Поняття народнорозмовних джерел авторського словника охоплює стилістично нейтральну і стилістично марковану лексику, пов'язану з селянським побутом, працею. Серед цієї лексики особливий статус мають розмовні, діалектні, рідковживані лексичні одиниці.

Межа між розмовним, діалектним і рідковживаним досить умовна. Серед тих, що позначені стилістичною ремаркою «діалектне», є слова виразного розмовного статусу, що мають фактично наддіалектний характер. Слова, що не ввійшли в загальномовний словник, це потенційні джерела поповнення загального словника.

Зведення текстів Уласа Самчука в активний науковий обіг сприятиме глибокому пізнанню народнорозмовних джерел літературної мови.

З погляду сучасної загальнолітературної норми лексика творів письменника розподіляється між трьома групами: загальноновживана нормативна лексика, стилістично маркована лексика, слова, не кодифіковані сучасною літературною мовою.

Використання У. Самчуком народних мовних багатств виявляється у вживанні народнорозмовних елементів, які органічно зливаються із загальним текстом, доповнюючись окремими деталями, зумовленими сюжетом твору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Джерела:

1. Самчук У.О. Волинь: Роман у трьох частинах / У.О. Самчук. – Т. 1. – К.: Дніпро, 1993. – 574 с.
2. Самчук У.О. Волинь: Роман у трьох частинах / У.О. Самчук. – Т. 2. // Післямова Пінчука С. – К.: Дніпро, 1993. – 334 с.
3. Самчук У. Дермань. Роман / Улас Самчук. – Рівне: Волинські обереги, 2005. – 120 с.
4. Самчук У. Марія: Хроніка одного життя: Роман / С. Б. Пінчук (підгот. тексту та післямова) / У.О. Самчук. – К.: Український письменник, 2000. – 189 с.

Бібліографія:

5. Безхутрий Ю.М. Коні У. Самчука (Про життя і письменницьку долю українського митця-емігранта) / Юрій Безхутрий // Березіль, 1996. – №5–6. – С. 164-180.
6. Бернадська Н.І. Літописець українського життя, життя ХХ ст. / Н.І. Бернадська // Українська мова та література. – 2000. – С. 4–5.
7. Биби́к С.П. Діалектне слово у словнику і в тексті / С.П. Биби́к // Семантика мови і тексту. VII міжнар. конференція. – Івано-Франківськ: Плай, 2003 р. – С. 46–50.
8. Биби́к С.П. Народнорозмовність як естетично-стилістична категорія / С.П. Биби́к // Наукові записки. Серія «Філологія». – Остріг, 2000. – С. 24-29.
9. Биби́к С.П. Народнорозмовність як категорія історії літературної мови // Вісник Луганського педуніверситету, 2000. – №4. – С. 106-109.
10. Биби́к С.П. Роль народнорозмовного мовлення у процесі кодифікації загальнонаціональної мови / С.П. Биби́к // Етнос. Культура. Нація. Вип. 2. – Дрогобич, 2001. – С. 213–217.

11. Бичко З.М. Наддністрянський діалект і його відношення до інших говірок південно-західного наріччя / З.М. Бичко. – Львів, 1992.
12. Білодід І.К. Проблеми сучасного життя мови / І.К. Білодід // Усне побутове літературне мовлення. – К., 1970. – С. 8
13. Бородіца С.В. Жанрова структура романів У.Самчука в контексті західно-української романної прози 30 – 40-х рр. ХХ ст.: Автореферат дис. ... канд. філол. наук 10. 01. 01. / Бородіца Світлана Василівна / НАН України Ін-т літератури ім. Т.Г. Шевченка. – К., 2000. – 18 с.
14. Бублейник Л.В. Особливості художнього мовлення / Л.В. Бублейник. – Луцьк: Вежа, 2000.
15. Вакульчук С.П. Морфологічні діалектні особливості в мовотворчості Б. Лепкого / С.П. Вакульчук // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. Вип. IV, 2001.
16. Веретюк О.М. Художній образ землі як оберегу екзистенції українства у творі Уласа Самчука «Марія» / О.М. Веретюк // Улас Самчук – видатний український письменник ХХ ст. Матеріали урочистої академії, присвяченої творчості митця. – Тернопіль-Кременець, 1994. – 71 с.
17. Взаємодія художнього і публіцистичного стилів української мови // Пилинський М.М., Дзюбишина-Мельник Н.Я., Ленець К.В. та ін. – К.: Наукова думка, 1990. – 216 с.
18. Войтюк А. Питання краєзнавства за романом Уласа Самчука «Волинь» / А. Войтюк // У. Самчук. До 90-річчя від дня народження письменника. – Рівне.: Азалія, 1994. – 107 с.
19. Гон М. Роман У. Самчука «Волинь» / М. Гон // Слово і час. – 1997. – № 8. – с. 72–75.
20. Горох Г.В. Українська ментальність мовних образів «Волині У.Самчука» / Г.В. Горох // Науково-практична конференція «Формування національної свідомості студентів вузів і учнів». – К., 1994.

21. Гриценко П.Ю. Ареальне варіювання лексики / П.Ю. Гриценко. – К.: Наукова думка, 1990. – 268 с.
22. Гриценко П.Ю. Мови чисті джерела / П.Ю. Гриценко // Культура слова – К., 1983. – Вип. 25.
23. Єрмоленко С.Я. Мовні образи як символи української ментальності / С.Я. Єрмоленко // Матеріали наук.-практ. конф.: Формування національної самосвідомості студентів вузів і загальноосвітніх шкіл. – К., 1994.
24. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності: стилістика та культура мови / С.Я. Єрмоленко. – К., 1999.
25. Єрмоленко С.Я. Сучасна літературна мова і діалекти / С.Я. Єрмоленко // Рідне слово. – 1972. – Вип.6. – С. 6–18.
26. Єрмоленко С.Я. Фольклор і літературна мова/ С.Я. Єрмоленко. – К.: Наукова думка. – 1987. – 242 с.
27. Жив'юк А.А. Дерманські обереги У. Самчука / Андрій Жив'юк // Слово і час. – 1993. – №8. – С. 81-82.
28. Жив'юк А. Пані Самчукова: цікаво знати / Андрій Жив'юк // Літературна Україна. – 1995. – 28 вересня.
29. Жив'юк А., Паскевич Н. Улас Самчук. Усе для школи. Українська література / А. Жив'юк, Н. Паскевич. – К.: Видавництво «АртЕк», 2001. – 63 с.
30. Жилко Ф.Т. Нариси з діалектології української мови / Ф.Т. Жилко. – К., 1966.
31. Зеленько А.С. Про деякі функції діалектизмів у мові художньої літератури / А.С. Зеленько // Культура слова. – Вип. 22. – К., 1982. – С. 39–41.
32. Зелінська Л.В. Улас Самчук. Волинські паралелі його шляху й епосу / Лідія Зелінська // Українська мова та література. – 3 січня – 1996. – С. 2.

33. Історія української мови. Лексика і фразеологія / Відп. ред. В.М.Русанівський. – К., 1983. – 743 с.
34. Клиновий Ю. Музи [творчі] Уласа Самчука // Волинь. – 18 лют. – (1).
35. Кобилянський Б.В. Діалект і літературна мова / Б.В. Кобилянський. – К., 1960.
36. Козачук Г.О. Взаємодія літературної і діалектної побутової лексики / Г.О. Козачук // Мовознавство. – 1985. – №2. – С. 44–47.
37. Кононенко В.І. Символи української мови / Віталій Кононенко. – Івано-Франківськ: Плай, 1996. – 272 с.
38. Кралюк П.М. Погляди Уласа Самчука на релігійні питання / П. Кралюк // Визвольний шлях. – 2005. – №7. – С. 62–69.
39. Кремльова О.І. До питання про особливості функціонування мовних одиниць з національно-культурним компонентом у художньому тексті / О.І. Кремльова // Лінгвістичні дослідження: Збірник наукових праць. – Харків, ХДПІ, 1992. Вип. 2. – С. 83–86.
40. Кулинич В. Роман «Марія»: Історія створення, зміст і проблематика. Філософська система духовності українського селянства на сторінках роману / В. Кулинич // Українська мова та література в школі. – 2001. – №5. – С. 26–28.
41. Ларин Б.А. Эстетика слова и язык писателя: Избранные статьи / Б.А. Ларин. – Л.: Худ. лит., 1974. – 284 с.
42. Лисиченко Л.А. Лексикологія сучасної української літературної мови. (Семантична структура слова) / Л.А. Лисиченко. – Х.: Вища школа, 1976. – 113 с.
43. Макаренко О.П. Вивчення майстерності художнього слова Уласа Самчука / Ольга Макаренко // Актуальні проблеми сучасної філології. Зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук. конф. 11–13 трав. 2005р. Вип. XVI спец. – Рівне: Волинські обереги, 2005. – С. 258-263.
44. Мариненко Ю. В. Творчість У. Самчука: Навч. посібник. Кіровоградський державний педагогічний університет ім. Володимира

- Винниченка / Ю.В. Мариненко. – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 1999. – 54 с.
45. Мариненко Ю.В. Про автора романів «Марія», «Волинь» У. Самчука / Ю.В. Мариненко // Українська мова та література. – 2000. – січень (№4). – С. 7–9.
46. Мариненко Ю.В. Тема селянства у творчості У. Самчука. Автореферат дис. ... канд. наук: 10.01.01 / Київський університет ім. Т. Шевченка / Мариненко Юрій Васильович. – К., 1996. – 17 с.
47. Мельничайко В.Я. Мовна палітра творів Уласа Самчука / В.Я. Мельничайко // Улас Самчук – видатний український письменник ХХ ст. Матеріали урочистої академії, присвяченої творчості митця. – Тернопіль-Кременець, 1994. – 71 с.
48. Митрополит Іларіон Наша літературна мова. – Вінніпег.: Наша культура. – 1958.
49. Михайлова И.Б. Чувственное отражение в современном сознании / И.Б. Михайлова. – М.: Мысль, 1972. – 279 с.
50. Мінасян В.І. Розмовна лексика і експресія / В.І. Мінасян // Культура слова. – К.: Наукова думка, 1985. – Вип.28. – С. 17–20.
51. Мова і час: Розвиток функціональних стилів сучасної української мови. – К.: Наук. думка, 1977. – 237 с.
52. Муромцева О.Г. Розвиток лексики української літературної мови в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. / О.Г. Муромцева – Х.: Вид-во при ХДУ «Вища школа», 1985. – 152 с.
53. Муромцева О.Г. Стилiстична диференціяція лексики української літературної мови / О.Г. Муромцева // Українська мова і література в школі. – 1978. – №12. – С. 32–39.
54. Пастушенко О. Жіночі образи трилогії У. Самчука «Волинь» / О. Пастушенко // Українська мова та література. – 1999. – 4.3. – С. 8.

55. Пастушенко О. Роман У. Самчука «Марія». До проблеми життєвої правди / О. Пастушенко // Українська мова та література. – 1998. – лют. №5. – С. 6.
56. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль / М.М. Пилинський. – К.: Наук. думка, 1977. – 288 с.
57. Пінчук С. Дві епохи У. Самчука / С. Пінчук // Вітчизна. – 1993. – №11/12. – С. 140-146.
58. Поліщук Я.О. Від романтики Волині до образу духовності України. Іпостасі Батьківщини в осмисленні У. Самчука / Ярослав Поліщук // Українська мова та література. – 2000. – 4–5 (лютий) – С. 1–4.
59. Поліщук Я.О. Від ідилії Волині до образу духовної України // Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму : Літературознавчі студії. – Івано-Франківськ, 1998. – С. 259-275.
60. Поліщук Я.О. Уславив свій народ: про творчість У. Самчука / Ярослав Поліщук // Слово просвіти. – 1995. – №2. – С. 2.
61. Розумний Я. Улас Самчук / Я. Розумний // Сучасність. – 1987. – №12. – С. 33–34.
62. Русанівський В.М. Народнорозмовна мова як джерело розвитку східнослов'янських літературних мов XVI – початку XVIII ст. / В.М. Русанівський – К., 1978.
63. Самойлова І.А. Розвиток семантичної структури слів в українській і російській мові / І.А. Самойлова. – К., 1995.
64. Самчук У. До 90-річчя від дня народження письменника: Ювілейний збірник / Я. Поліщук. – Рівне: Азалія, 1994. – 107 с.
65. Самчук У. О. «Так як бачило око і вірувала душа»: Зі споминів і вражень / Улас Самчук. – К., Центрмузінформ, 1998. – 358 с.
66. Сологуб Н.М. Мовний світ Олеся Гончара / Н.М. Сологуб. – К.: Наук. думка, 1991. – 140 с.
67. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови / Леся Ставицька. – К., 2003.

68. Сучасна українська літературна мова / за ред. А.П. Грищенка – К.: Вища школа, 1997.
69. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія / За заг. ред. І.К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1973. – 439 с.
70. Українська мова: Енциклопедія. Редкол.: Русанівський В.М., Тараненко О.О., М.П. Зяблюк та ін. – К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2000. – 752 с.
71. Уфимцева А.А. Слово в лексической системе языка / А.А. Уфимцева. – М., 1968.
72. Шамота А.М. Переносне значення слова в мові художньої літератури / А.М. Шамота. – К.: Наукова думка, 1967. – 126 с.
73. Шевчук С. Народна культура Волині у спадщині У. Самчука / Степан Шевчук // Народна творчість та етнографія. – 2001. – №1–2. – С. 6–12.
74. Шмелев Д.Н. Современный русский язык. Лексика / Д.Н. Шмелев. – М.: Просвещение, 1977. – 235 с.

Словники:

- Арк. – Аркушин Г.Л. Словник західнополіських говірок. У 2-х т. Т.1. А–Н. – Луцьк.: Вежа, 2000. – 354 с.; Т.2. О–Я. – Луцьк.: Вежа, 2000. – 458 с.
- Грінч. – Грінченко Б. Словарь української мови: В 4 т. – К., 1907–1907. – Т. 1–4.
- Гуц. – Гуцульські говірки. Короткий словник // Відп. ред. Я. Закревська. – Львів, 1997. – 232 с.
- Корз. – Корзонюк М.М. Матеріали до словника західноволинських говірок // Українська діалектна лексика. Збірник наукових праць. – К.: Наукова думка, 1987. – С. 62–267.
- Лисенк. – Лисенко П.С. Словник поліських говорів. – К.: Наукова думка, 1974. – 260 с.
- СУМ – Словник української мови: В 11т. – К.: Наукова думка, 1970–1980. – Т.1–11.